

Förord

Den första februari 1908 påbörjar Sophie Klingberg en ny dagbok. Hon är då 75 år gammal (född 1832) och bor i Uppsala med sin man Erland Theodor (född 1821). De bor i en stor våning på Jernbrogatan 2 i Bergenstråhles gård (numera Edlingska gården).

Under hösten 1908 flyttar paret till det nybyggda Vasahuset på Vasagatan 1 där de sedan bor tills Erland Theodor avlider 1914 och Sophie 1925.

Sophie Klingberg, född Baalack, kom ursprungligen från Västergötland och gifte sig 1854 med Erland Klingberg, född i Närke. Han blev disponent på Hellefors bruk och sedan i Gustafsström. Paret fick 9 barn. 1886 pensionerades Erland och familjen flyttade till Uppsala där man bodde på Sysslomansgatan 15, Sysslomansgatan 9 och Börjegatan 1 innan man 1896 flyttade till Bergenstråhles gård.

Under de 12 år Sophie och Erland Theodor Klingberg bodde i Bergenstråhles gård hade man ett stort antal inackorderade studenter, däribland (vilket framgår av senare delar av dagboken samt i privata familjbrev):

Ina Rönnquist (okänd) ht 1903

Greta Nordlander (1888-1967) ht 1903 - vt 1905, dotterdotter.

Ingegerd Bergh (1877-1969) vt 1904; senare Fil. Kand. och lärare i matematik, fysik och kemi vid Uppsala Högre Elementarläroverk för flickor (kallat Magdeburg).

Hugo Nordlander (1883-1939) vt 1906, dotterson; senare kanslisekreterare.

Sigurd Werme (1888-1935) ht 1907 (i Vasahuset till och med ht 1909); senare läroverksadjunkt i Karlstad.

Maria Gallander (1873-1935), troligen inackorderad; senare lärare vid Uppsala Högre Elementarläroverk för flickor (Magdeburg).

Dagboken avslutas först i maj 1922 då Sophie är 89 år gammal. Hon avlider 10/3 i 1925. Fotnoterna är gjorda av undertecknade. Hela dagboken och mer information kan fås på www.elfbrink.se.

Uppsala i september 2014

Svante Janson   Julie White

Dagboksanteckningar
af
Sophie Klingberg
mycket ofullständiga

Den 1sta februari 1908. Upsala Jernbrogatan 2, Bergenstråles gård.¹

Ett motto bör man ha då man börjar skriva en dagbok och må det blifva dessa Skaldens ord

”När lifvets afton skymmer

och Menskan står vid gravens dörr

hur annorlunda då än förr

synes lifvet och dess små bekymmer”

Vi ha nyligen återkommit från vårt angenäma julbesök på Mackmyra² hos Erland och Anna. Jag tviflar på att någon svärmoder njuter mer af att vara hos en svärdotter än hvad jag verkligen gör. Vi ha så trefligt tillsammans – läsa, arbeta och promenera – samma måltidstimmar ha de som vi så vi lefva samma lugna hemlif som hos oss själva; men i fullkomlig hvila från all omtanke och bestyr. Och så ha vi nu under flera år tillbringat såväl jularna som sommarmånaderna hos denne vår käre son och sonhustru och, jag tror för viss, och, det har jag ofta sagt, att denna vistelse förlänger vår lifstid ett tiotal år, om ej mer, ty ombyte af luft och omgifven af dessa glada barn och trefnad i allt, utöfva helsobringande resultat.

I går afton hade Brysselkvartetten³ Consert på Gillesalen⁴ och jag gick dit i sällskap med Gunhild Bergenstråle⁵ och gamla Grefvinnan Sabelfeldt⁶. Salen fylld till sista plats och entusiasmen stor ty de äro konstnärer. O! så de spela – jag är så förtjust i fiol musik och kan ej nog förvåna mig öfver att dessa små tarmsträngar under skicklig behandling kan komma en känslig människas innersta själens strängar att vibrera, men så är det.

Har i dag läst om Danske skalden Holger Drachmanns⁷ storartade begrafning på Jutlands nordligaste udde vid Skagen – der i Stenkumlet liksom forna kämpars sed, nedsattes den hvita urnan med hans aska och fiskarbefolkningen satte honom högt – han vistades så gerna bland dem. Utom hans mycket unga fru, står fyra frånskilda hustrur jemte andra intima vänner nu sörjande vid hans grift. En sådan kallas en stor man, jag tycker han är en ömklig svag människa.

---

¹ Sophie och Erland Theodor Klingberg flyttade den 6/8 1886 från Gustafsström till Sysslomansgatan 15 i Uppsala (1889 till Sysslomansgatan 9, ett par år senare till Börjegatan 1), och senare på 1890-talet till Bergenstråles gård på Jernbrogatan 2 (gatan bytte 1965 namn till S:t Olofsgatan). Gården var byggd 1830 och köptes av major Bergenstråhle 1872. Gården kallas numera Edlingska gården.

² Sophies son Erland Klingberg (1866-1938), gift med Anna Klingberg (1867-1954) född Fogelmarck, bodde i ett hus (”Villan”) vid Mackmyra herrgård i Valbo (Gästrikland) som ägdes av Annas mor Emma Fogelmarck (1842-1910).

³ Brysselkvartetten, en stråkkvartett från Bryssel 1899-1914, som gästade Sverige nästan varje år.

⁴ Gillesalen var en stor sal på Hotel Gillet i Uppsala.

⁵ Gunhild Bergenstråhle (1858-) gift 1886 med sin kusin underlöjtnanten Gustaf Mauritz Tauvon (1846-), som 1881 köpt Strömsta Säteri av Fredrik Gripensvärd d.ä. Paret skildes 1896 varvid Gunhild flyttade tillbaka till Uppsala. 1908 bodde hon på Jernbrogatan 2 hos sin mamma och var granne med Sophie.

⁶ Gustava Charlotta Elisabeth Sabelfeldt (1833- 1912), född grevinnan von Hermansson, gift med Hermann Sabelfeldt (1816-1880).

⁷ Holger Drachmann (1846-1908 14/1), dansk författare.

För ett par dagar sen var jag på en liten namnsdags fest inbjuden på kaffe och medförde en kruka gula tulpaner (som sedan blir lämplig för Bergenstråles lilla trädgård). Det var roligt återse mina Uppsala vänner och få höra några små "Witzar" igen. Så omtalades att då förlofningen emellan de "unga" ungdomarna Margit v. Bahr⁸ (Hon svarade i skolan på frågan "hvad är humor?", Kärlekens gud, svarade flickan.) och Anderson på julafton eklaterades, någon helt förnumstigt yttrat att de borde väntat till "de menlösa barns dag". Så hade någon annan sagt om Sten Sture monumentet⁹ att det är "för mycket sten och för lite Sture". Väl träffat, jag har sett Milles förslag.

2 februari. Yrväder så jag vågar mig ej till kyrkan utan har dukat kaffebricka och väntar vår kandidat¹⁰ som varit hemma under julferierna. Han är enda barnet till Kontraktsprosten Werme¹¹ i Sunne i Wärmland – väl bekant genom Selma Lagerlöfs "Gösta Berlings saga". En liten legend om den intensiva blåsten som omsveper vår härliga Domkyrka må jag nämna. "den onde själf och blåsten gingo i sällskap och då de voro invid kyrkan säger den onde - stanna här medan jag springer in ett ögonblick till Konsistorium!" Att blåsten är kvar det kan en hvar intyga. Reflektionerna göra sig själva.

I dag kunde jag ha god tid att skriva, men jag sätter ogera mina egna tankar på papper ty som det så vist heter "var försiktig i ditt tal" och det har jag blifvit med åren. Men då bör man vara det i skrift också eljest går det nog med dessa anteckningar som med de tre böcker förut (hvaraf en på vers) som jag skref i yngre år då "löjen och tårar" så ofta vexlade om och jag var mer i beröring med människor än nu. De offrades åt lågorna till ingens förlust. Glad är jag gerna ännu med de glada! Ja, jag är alltid glad, mitt sinne är så beskaffat och jag har åtnjutit mycken - stundom oförtjent – godhet och välvilja af människor. Tårar som nöta och vrede har jag lärt med åren att nästan fullkomligt behärska. Och det är hvarje upplyst människas plikt att så göra. Nu skall jag läsa i min bok, "Medeltidens kultur" af Professor Schück.¹²

Den 5 februari. Här är Marknad¹³, hela karavanen tåga förbi fönstren, släde efter släde med gubbar, gummor och pojkar, hösäckar och matsäcksskrin och ofta lösa hästar bundna bakefter. Jag köpte 2 tjäderhonor ty många norrlänningar äro här med fogel och Lappland representeras

---

⁸ Margit Elisabet von Bahr (1889-1984), gift i Uppsala 18/12 1912 med Folke Gustaf Pettersson Wetter (1883-1961). Margits far Johan von Bahr (1860-1929) var bl.a. borgmästare i Uppsala och tog 1910 initiativ till det vindskyddande bälte av träd som senare kom att kallas "von Bahrska häcken".

⁹ Sten Sture-monumentet, ett monument på Kronåsen i Uppsala, utfört av Carl Milles (1875-1955). Monumentet påbörjades 1902 och avtäcktes 1925.

¹⁰ Sigurd Werme (1888-1935), inackorderad hos Sophie. Senare läroverksadjunkt i Karlstad.

¹¹ Peter Werme (1844-1918), kontraktsprost i Sunne.

¹² Henrik Schück (1855-1947), svensk litteraturhistoriker. *Huvuddragen af den medeltida kulturens historia* (1907).

¹³ Distingsmarknad har hållit i Uppsala sedan förkristen tid (till 1100-talet troligen i Gamla Uppsala). Marknaden avskaffades officiellt 1895, men levde vidare. Traditionellt hölls distinget vid fullmånen efter första nymånen efter trettondagen, men kopplingen till månen övergavs 1802. Marknaden hålls numera i Uppsala den första måndagen och tisdagen i februari. (Den 5/2 1908 var en onsdag, men hur många dagar marknaden pågick då är okänt.)

af en massa renstekar, renhudar m.m. Dock är hela marknaden till sitt omfång numer endast en bråkdel mot hvad den för några decenier tillbaka var innan vi hade jernvägar i alla riktningar af landet. En liten grannfru kom och tog mig till Fru Hahr¹⁴ på ett par timmar der vi hade mycket trefligt. Ja! Men wänlighet röner jag ständigt af mina bekanta.

8 februari. Då man reser från Mackmyra får man ofta rara blommor med sig och nu sist erhöll jag de ståtligaste tulpaner i flera färger – och jag tog med en hand full deraf då jag gick ner för att helsa på Majorskan Bergenstråle.¹⁵ En liten målarinna (fru Lundgren)¹⁶ som gifver unga fru B-lektioner i denna ädla konst, sade då hon fick se dem i en kristallvas ”dessa är så vackra att de borde målas af”. Några dagar derefter var jag inbjuden på namnsdagsfest och då visades för sällskapet fem små taflor som fru Gunhild målat och en af dem var tulpanerna, riktigt vackert.

Jag har en gammal kista, stor och ful, som kostar mig 50 öre – den har jag blivit så pigghågad på att låta måla och har i den afsigt gjort bekantskap med mästern Bom (hoppas det ej är en dumbom).¹⁷ Han har åtagit sig renoveringen av årtalet 1804 med girlander och målar pjäsen för 10 kr om han ej behöfvde brådska.

12 februari. Vi ha haft blåst och snö – yrväder och kallt 12 gr men nu är åter mildt och soligt väder, men halt o svårt att gå. Igår afton kl 5 bjöd jag Gunhild Bergenstråle, Hildur Rudbeck¹⁸ och Marie-Louise Kallerman¹⁹ till konditoriet²⁰ på Caffé med tårtor, wichivatten och confect och vi hade mycket trefligt. Fröken Rudbeck är en släkting till vår store Olof R-ck²¹ hvars minnesfest här firades för några år sedan – och hon är en värdig representant för en adelsdam från Rocokotiden. Stor till växten med frisk hy och bländande hvita tänder och det gråa håret uppkammat efter tidens mod, företer hon bilden af ett ”familjeporträtt”. Hon har väfskola här och hos henne samlas man alltid då Betty Skärmans²² födelsedag firats under senare år, och jag

---

¹⁴ Sara Hahr (1867-1953). Senare Sophies granne i Vasahuset på Vasagatan.

¹⁵ Carolina Matilda Bergenstråhle (1825-1908) född af Forselles. Änka efter major Alexander Bergenstråhle (1813-1884) som köpte huset på Jernbrogatan 2 år 1872. Hon bodde som änka på botenvåningen i en mindre lägenhet tillsammans med dottern Gunhild (1858-).

¹⁶ Lundgren, Fru. Okänd.

¹⁷ Johan Olof Bohm (1849-) målare, bor på Stamgatan 5 1910. 50 öre år 1908 motsvarar cirka 25 kronor år 2014, och 10 kronor år 1908 motsvarar cirka 500 kr år 2014.

¹⁸ Anna Maria Hildur Sofia Rudbeck (1859-1936), Olof Rudbeck d.ä.:s (1630-1702) sonsonsonsonsondotter.

¹⁹ Marie-Louise Kallerman (1863-1914).

²⁰ Det fanns fem konditorier i Uppsala, varav Güntherska på Östra Ågatan 31 och Ofvandahls på Sysslomansgatan 5 fortfarande finns kvar 2014.

²¹ Olof Rudbeck d.ä. (1630-1702) naturforskare, historiker m.m., professor i medicin i Uppsala.

²² Jenny Elisabet ”Betty” Skärman (1860-1944). Hennes morfar Johan Cederblom (1795-1883) var oäkta son till baronen Per Alexander Rudbeck (1762-1832) och pigan Sara Eriksdotter (1764-1836), och hon var därför en avlägsen släkting (femmänningsbarn) till Hildur Rudbeck (1859-1936). Hildurs vävskola låg på Svartbäcksgatan 7.

varit inbjuden med i kotteriet, anmodad att hålla festtalet och ha roligt som man alltid har der. Fröken Kallerman skrifver på Biblioteket.²³

13 februari. Härligt solsken och sparfvarna trillar på sitt lilla trefvliga vis, men det låter som vårens förebud, likväl gaf mig ej tid att promenera som jag skulle önskat ty jag har bråttom att laga skjortor som skall strykas. Kandidaten spela vi bråde med efter maten om aftonen och det är ganska roligt – tiden går så fort att innan man vet ordet af är klockan 10 då vi går hvar till sitt.

14 februari. En god promenad i skönt väder! Nu skall jag märka fina linnen åt mig. Antagligen det sista dussinet som köpes år mig; men en yngre generation får taga dem i arf – à propos så har jag ännu ej haft mod att omtala den obehagliga händelsen med Kung Oskar IIs ring²⁴ som vi ha till hågkomst af hans vistelse vid Hellefors! Jag hade den på mig då vi sista gången reste för att jula vid Hagge²⁵ – jag kan ej beskrifva min häpnad då jag märkte att stenen ej fanns i ringen! Men tog för gifvet att den låg i vanten. Tyvärr var det inte så och medveten om detta mitt ofrivilliga slarf eller missöde störde hela julglädjen för mig. Barnen tror naturligtvis att jag väl förvarar den Kungliga klenoden. Nog sätter jag dit en vacker sten igen! men de kunde ej här i Upsala göra det utan att utplåna en blå ring runt om stenen och det förändrar i väsentlig mån dess utseende. Och så är det med den saken.

20 februari. Tiden går så fort, ehuru omvexlingar ej äro många

jag finner ej dagarna långa

ty i hemmet jag njuter av friden

och behaget att indela tiden

som man själf önskar. Igår voro vi nere vid station för att möta Erland och Anna som kommo från Sthlm, det är alltid så roligt att träffa dem - det är lite i fråga att de skola resa utomlands några veckor och de vilja att jag skall vara hos barnen; och det gör jag så gerna om jag kan lemna hemmet. Får se hur det gestaltar sig. Wi ha i går och i dag bränt upp en gräslig massa bref samlade under de 20 åren vi bott i Upsala ty jag har koresponderat flitigt, men kommer nog att skriva mindre ofta hädanefter, man vet ju så lite hvar ens "hieroglyfer" slutligen kommer. Äfven har jag under största delen af denna 20 års perioden af mitt lif samlat afkammat hår och af detta skall bli en kudde som den af oss som dör först skall hvila på i grafven.

---

²³ Marie-Louise Kallerman (1863-1914) var maskinskriverska. Biblioteket är antagligtvis universitetsbiblioteket.

²⁴ Oskar II (kung 1882-1907) besökte Hällefors 1862.

²⁵ Hagge bruk vid Smedjebacken, där Sophies dotter Sigrid Nordlander (1858-1914) med familj bor.

22 [februari] Snöar och är skönt väder. Jag var ute i små uppköp, träffade Julia Wallroht²⁶ som bjöd mig upp i sitt fina nybildade hem (på Caffé, apelsiner & marmelad). Sedan hennes mor dog hyr hon två rum och kök två trappor upp och der bor nu denna lilla rara flicka några och tjugo år gammal alldeles ensam; omgifven av idel minnen från föräldrahemmet – soligt och trefligt. Men hu! att bo så ensam, det skulle varit döden för mig. Hon var likväl så nöjd, en äldre syster har också bildat eget hem och deras släkting Selma Lagerlöf på samma sätt. Ja! De sitta som Borgfröknar i sina tornrum förgäfves spanande efter befriande hjeltar!

24 februari. Skottdagen²⁷ som lemna tidningarna rika anledningar till skämt öfver Damernas privilegium att fria. Och hvad Upsala beträffar är Studentskorna så djärfva, ja, stundom hänsynslösa i sitt uppträdande gent emot det andra könet så ingenting förvånar mig nu mera.

25 feb. Nu är det bestämt att vi i höst skola flytta in i en ny våning i ett nybyggt hus²⁸. Och jag har gladt mig åt denna förändring ty den erbjuder ju så mycket som dessa gamla trähus sakna. Men då jag nu fått höra huru oerhört mycket dyrare den bostaden blir är jag ganska ledsen ty man bör väl ej ruinera både sig själf och de älskade kära gossar som bidrager till denna vår trevnad att i lifvets afton få bo så fint och bekvämt – utan få vi lefva så motser jag en flyttning än en gång (innan den sista) 76 & 87 år är en respektabel ålder och jag kan ej nog tacka Gud att vi båda är så friska och rörliga som vi äro.

---

²⁶ Trol. Julia Augusta Wallroth (1865-1925). Trots att denna Julias ålder inte stämmer med Sophies beskrivning ("lilla rara flicka några och tjugo år gammal") finns i SDB, i Uppsala domkyrkoförsamlings församlingsbok 1903-24 samt i Upsala adresskalender 1910 endast en fröken Julia Wallroth (född 1865). Hennes mor var Julia Carolina Augusta Wallroth (1831-1907) född Poignant, gift med Carl Henrik Wallroth (1829-89). Julia Wallroth bor 1910 på Torsgatan 12B. Julias äldre syster Emila Carolina Wallroth (1858-1938) förblev ogift. Julia Wallroth och Selma Lagerlöf (1858-1940) var kusiner.

²⁷ Skottdagen inföll den 24 februari varje skottår. (Numera, från år 2000, den 29 februari.)

²⁸ Vasahuset på Vasagatan i Uppsala stod sedan klart för inflyttning i september 1908.